Број 228. У Новом Саду, у петак 8. октобра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За остале земље на четврт године 10 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 84 пот. на четврт године 8 круна 75 пот. За остале земље на четврт године 14 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте сваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Помађаривање основних школа.

Како је могуће, да је министар просвете поднео угарском сабору онако ужасан предлог о основним школама? Школа треба да служи просвети. Деци треба тумачити знање и науку тако, да је што лакше разуму. А гле, овде се све јаче гура у страну матерњи језик деце, и хоће да их уче предмете на језику, који ни мало не разуму. Ван тога је основна школа дужна, да научи дете правилно његовом матерњем језику, а овде тај матерњи језик — у крај.

Ми смо већ небројено чланака писали о овом школском предлогу, који удара песницом против свију правила школства и хоће да нас однароди. А данас се питамо: Како је могућ такав законски предлог у XX. веку?!

На то питање не би био у стању нико одговорити, ван онај, који зна историју те ствари. А ствар је у овоме. Не ради се ово због просвете, јер просвета нема с овим никаква посла. Него је била у угарском сабору опструкција, ларма, бука, што није уведена мађарска команда у једном делу заједничке војске.

Онда се казало: Не можете добити то, него тражите друго, ма шта. И тада су занешењаци тражили помађаривање школа и мађарску дворску параду. Сад, кад хоће да букне поново опструкција, брже боље је обнародовала влада угарску дворску гарду од 40 трабанта и једног команданта. И поднела је сабору што брже нов законски предлог о основним школама. Дакле то је због неког поткусуривања, поравнања.

То ми треба да платимо нашим народним језиком, а хасне немају од тог Мађари, него неко трећи, коме је у интересу да нас завади и отуђи.

А што се тиче држања владе, па и држања мађарске опозиције у овом питању, то нам сасвим личи на ово:

Дошао неко своме моћном суседу и каже: — Дај ми моју бунду.

— А шта ће ти бунда, кад имаш зимски капут?

— Зима ми је.

— Бунду ти не могу дати, ал ишти што друго.

А онај, који је искао бунду каже: — Ево овога, који живи са мном у једној кући. Он нема ни зимског капута, већ само неки танак огртач, па и тај је поцепан.

— И ти би дакле хтео, да и он добије зимњи капут?!

— Не, него да му узмемо и онај танак огртач. Нек буде го и онда ће ми ипак бити — топлије.

А кад наступи још јача зима, па онај који је узео бунду, навали да узме и зимски капут, како ће онда онај голи?!

О људи, људи, кад се Бог расрди на некога, узме му прво памет!

И хоће ли бити могуће, да се још у последњем часу освесте они, који данас не знају шта раде??...

Сви — све.

(Противу помађаривања основних школа).

У овој ствари, нема међу нами Србима разлике. Опште је мишлење и жеља, да противу помађаривања основних школа, законитим путем учине сви — све.

Јуче је поднео у сабору министар просвете, несретни законски предлог о основним школама, а данас већ добијамо гласове, да је покрет у народу отпочео.

* * *

Брзојављају нам из Ср. Карловаца: Чланови саборског одбора, тражили су ванредно заседање саборског одбора, а прва тачка дневног реда, да буде ово: „Претрес представке саборског одбора о законском предлогу о основним школама“.

* * *

Седница школског савета, сазвана је за 15. (28.) о. мсц. и према ранијем свом закључку, бавиће се истим предметом.

* * *

Из Новог Сада, пишу нам ово: Још јуче се кренуо покрет, да се тражи ванредан састанак епархијске скупштине, који да устане против законског предлога о основним школама.

* * *

Даље нам пишу из Новог Сада: Данас, у петак, састао се црквени одбор, те је решио, да се сазове ванредна скупштина новосадске православне српске црквене општине, за 19. окт. (1. нов.) у којој да се донесе представка у ствари законског предлога о основним школама.

* * *

У ствари зборова у стању смо да јавимо за данас у кратко ово: Да ће бити сазван митрополијски збор у питању законског предлога о школама, то је извесно. И скоро је већ решено, да ће тај збор бити у Ср. Карловцима Тај ће збор претресати школски закон, поглавито што се тиче повреде наше автономије.

Међутим је решено и то, да се сазове у Угарској политички збор, који би и са те стране устао противу новог законског предлога о школама. Од Новог Сада се одустало због тога, што ће бити митрополијски збор у Ср. Карловцима, коме је Нови Сад на домаку. Остало је питање: Да ли да се одржи политички збор у Вршцу или Сомбору, или може бити на оба места. Ова ће се питања решити у најкраћем времену, а морају се решити договорно, да, ако је могуће, не падну у један дан.

* * *

До сад је ван сумње, да ће доћи до сазива збора немађарских народа Угарске, на коме ће по свој прилици учествовати и Немци.

Само се наш епископат није кренуо, а канда и не мисли на то. Иначе чекамо да

ПОЛИЋСТАК.

ПОГРЕБ ФАБРИСА.

Дубровник 2. (15.) октобра.

На 1. (14.) октобра у 9¾ сата из јутра иза дуге болестице престаде да куца поштено срце, угаси се сјајна звијезда на српскоме небу Антун Фабрис, уредник »Дубровника« и »Срђа«. Знали смо да није дуга вијека, али нас ипак изненади његова нагла смрт, јер у кревету не боловаше до 4 дана пред смрт, а и те је дане био пером у руци, те се може рећи, да је пишући издахнуо.

На пусти глас Фабрисове смрти сва српска друштва извјесише црне заставе, црне ћилимове. Сав српски народ утучен. Свакому читаш тугу са чела. Ужурбао се народ, па се купи и договара, како ће достојно сахранити свога зар радишу, прегаоца Србина. Склапа се одбор. Закључује одбор, да се Фабрис сахрани најљепше што се може, а на трошак српске странке на Приморју. Одређен је дан укопа Нељеља по под. у 4 сата.

По грацким зидинама читају се сонети: »Дубровника« и »Срђа«; Српске Дуб. Омладине; Сурадника »Дуб.« и »Срђа«; пријатеља Хрвата; Срба Дубровчана и епиграми: »Срп. Пјевач. Друштва »Слоге« и »Срп. Радничког Друштва.«

Сва три дана вију се заставе на по копља и црни ћилимови висе о прозорима, а и зацрнило нам је, јер онаког човјека изгубити пре тешки је ударац не само по Дубровник, већ и васцијело Сриство.

Петак и субота кишовити дани Долазе изасланици из Босне и Херцеговине, Боке которске и Далмације. Особито је лијеп број био из бокељских општина и Херцеговине.

Освиће нељеља ведра, као стакло. И Бог хтио, да уљепша спровод Фабриса, па га пратио до гроба сунчаним својим зракама а природа стала, па ко да не дише.

Тачно у 4 сата посл. подне кренула се недогледна поворка. Предњачи упарађена српска музика са инструментима у црно завијеним. Иза ње ступа друштво »Чешка Беседа« са својом заставом, па застава срп. пјевач. друштва »Слоге,« за којом ступаше до 60 чланова »Слоге« у црним хаљинама. Иза ових застава »Срп. Дуб. Рад. Друштво« са преко 200 чланова. Затим вијенци: »Српске Дуб. Омладине, Срба радника, »Срп. Дуб. Рад. Друштва,« Срба Ријечана, »Срп. Дуб. Штионице«, »Срп. Пјев. Друш. »Слоге,« Николе Суботића, уредника »Срп. Гласа«, Бенковачких Срба, Срба у Сњету, Српске Читаонице у Кашјелу (Боки), »Дубровника« и «Срђа«, Клуба српских посланика на далматинском Сабору, Срба Дубровчана, Срба Босне и Херцеговине, Срба Шибенчана, Срба и Хрвата Цавтата и „Crvene Hrvatske.“

Натписи на тракама скоро све тробојнице бјеху дирљиви, али »Дубровника« и »Срђа« најдирљивији — ево га: »Своме уреднику сирочад му „Дубровник« и »Срђ«. Најљепши је вијенац био од живог цвијећа у виду велике лире Цавтаћана са српском и хрватском траком. Сви вијенци ојеху ношени од омладине у народној ношњи. Иза вијенаца ступаху сва изасланства, па свештенство. Онда мртвачка кола са цинговом скрињом. Лијес бијаше застрт цвијећем и вијенцима. Ова кола су вукла два бијелца у бијелим перјаницама. Око кола били су многобројни дебели дуплијери (торци). Иза мртвачких кола ступаше својта, општинска управа, па многобројни народ. Ова тужна, а недогледна поворка, у којој бјеше и Хрвата, ступаше тихо, лагано, док није стигла у католичко гробље. Господе, Боже, чудне гужве, стиске народа, е да добије у гробљу мјеста. Капса се одвојила у цркву, у којој бјеху свештеници и пјевачи »Слоге« и »Радничког Друштва«, који уз свештенство покојника опојаше. Изнио се је лијес на гроб, који је српска странка оградила Дум Иву Стојановићу, а ето сад и Фабрису.

Над лијесом је најприје говорио Ђуро Вукотић, српски заступник у име клуба заступника. Његов диван говор, пунан заноса и полета дођерао је био присутан народ до суза. У њему је добро окарактерисао дјела покојног Фабриса, особито она напрама Босне и Херцеговине. За тим је говорио Др. Стијепо Кнежевић у име српске странке на Приморју. И његов је говор био врло дирљив, ватрен. Међу осталим рече, како га у Биограду дочекаше браћа раширеним рукама, а у Дубровнику раширена врата дубровачких казамата. Иза њега

видимо немађарске посланике на угарском сабору, а дужност би им била да без разлике странака подигну свој глас у овој важној народној ствари.

Будимпешта, 7. октобра.

Данас је у угарском сабору поднео министар просвете Берзевици, законски предлог о реформи закона о основним школама. „Пестер Лојд“, који је изашао вечерас, вели, да је то било „пријатно изненађење“. И да се у целом сабору без разлике странака захорило дуго и бурно: Живео! Посланици су честитали министру просвете и оделном саветнику Халасу, који је написао тај закон. Врло су слаби изгледи, да ће сабор променути некоје одредбе тог предлога на боље. Напротив, врло ће многи посланици опозиције говорити, да је то мало и да треба немађарске народе стегнути још јаче. То је обична тактика, против које ни влада неће имати ништа. Радознали смо, како ће се држати на сабору српски, румунски, словачки па и немачки посланици свију странака, јер у овом питању не би смело бити никакве страначке разлике

Упао је у очи најновији чланак Кошутовог листа „Еђертетеша“. Тамо се доказује, да Кошутова странка није закључила опструкцију и да неће с другим опозиционим странкама склапати савез. Из тога поново изгледа, да ће влада наћи у Кошуту и једном великом делу његове странке, помагача. У круговима опозиције и једног дела Кошутове странке, изазвао је тај чланак „Еђертетеша“, велико негодовање.

Политички преглед.

Хрватска и Славонија. Јуче смо јавили, да се пронео глас да ће велики жупан вировитички (осечки), Чаврак, постати предстојником земаљске владе за просвету. Међутим из Осека стиже глас да ће то бити само привремено, и да ће он постати предстојником владе. По томе гласу би др. Шумановић отишао за председника стола седморице (највишег суда), а досадањи председник др Спевец би отишао у пензију.

Руско-јапански рат.

Све вести које стижу са бојишта, бележе само руске успехе. Из Токија па и главних станова јапанских војсковођа, признају такођер по некоји јапански пораз. По себи се разуме да јапански пријатељи прећуткују многи успех руски, ил онај који не могу да прећуте, покушавају да ослабе. Признају како је и овог пута пропао јапански план, да однесу коначну победу, не признају јапански пораз, и ако виде да је њихов положај угрожен и сву наду полажу на нову одлучну битку, која је на прагу и за коју су и Руси и Јапанци добили појачања.

И лепе наде, којима су у Токију покушали да ублаже своје недаће на мандурском бојишту, гледе Порт-Артура као да је однео ветар Лондонски извештаји доносе тврдње самог једног јапанског капетана који је учествовао у борбама око Порт-Артура. И тај вели, како су Јапанци досад преко 50.000 имали тамо само мртвих, а колико је рањених, то се може протумачити по ужасној цифри мртвих. И тај капетан тврди даље, да и они 400 јапанских топова немогу граду учинити ништа, док не падну прво тврђаве, око њега. Те тврђаве још нису пале и ако је пало око њих само 50.000 мртвих Јапанаца. Колико ће дакле још пасти Јапанаца у борби око њих, а толико тек, ако дођу на ред, да нападају на сам град. Порт Артур је доиста ужасна гробница јапанска, и сад ће још грознија бити, јер су Јапанци, чим су чули да се кренула балтичка флота, упели се поново, да га оборе по што по то и то што пре.

Најважније новије вести ово су:

Руске победе и расположење у Петрограду.

Из Петрограда јављају од среде: Вести о победама руске војске, које су стигле са бојишта, поздрављене су у свима грађанским слојевима са највећим одушевљењем. Тим им приписују већи значај, што су те вести стигле баш на педесетогодишњи дан првог бомбардовања Севастопоља и на први именДан наследника престола царевића Алексија. Стигле су вести да су Руси оне топове, које су освојили од Јапанаца одмах употребили у борби. У току те борбе лево јапанско крило натерано је у бегство и пресечено је од једног руског корпуса. Освојење „брежуљка са дрветом“ нарочита је заслуга генерала Путилова, командира друге бригаде 5. сибирске стрељачке дивизије, 2. сибирске војске; вис, најважније стратегијске тачке назван је по њему: „Путилов вис.“ Најстрашнију борбу водила је артиљерија. Руси су слистили били скоро све особље и коње јапанских батерија. Куропаткин је у пркос ужасној ватри јахао поред заузетих позиција и изрицао четама своју захвалност.

Руски успеси.

„Берлински Тагблат“ добио је од својег извештача овај брзојав: И ако фале још појединости, изгледа да су Руси заузели још некоје позиције и да су напред продрли тако се станица Шако поново налази у руским рукама. Оделење Мишченково одликовало се више пута. У понедељак је борба трајала до 11 сати у вече, у уторак је усљед велике кише било све мирно. Набујале мање реке пречиле су свако кретање. После тешке борбе пошло је у понедељак за руком, да се изведе жељена операција према левом јапанском крилу.

Смео подхват.

У среду је стигао у Петроград званичан извештај Сахарова, у којем јавља да је ноћ између уторника и среде мирно прошла. Непријатељ је код села Линшипу добио појачања. У ноћи од уторника једно добровољачко одељење стрељачке регименте, а под заповедништвом капетана Дембовскија извело је врло смео извиђај, том приликом без борбе је дошло до два јапанска топа и пренело их је у руске позиције.

Новији руски извештај.

Из Петрограда јављају: У пркос великој киши, која је путеве искварила и притоцице Хунха и Тајчина, на којима нема мостова, учинила непролазним, борба је у уторак продужена. Посред истодобних привидних маневара против других тачака покушавали су Јапанци ноћу и ујутру да поново заузму „вис брега са дрветом“, али су одбијени.

Лист „Рус“ јавља, да је левом јапанском крилу, које је натраг бачено једно руско оделење пресекло одступну линију.

Победити ил умрети.

У Рим је стигла вест, како је у руски фронт стигло 20 хиљада војске из Кирина, а Јапанцима једни бригада из Ниучванга Куропаткин да је цару јавио жицом, да ће до словце испунити царске захтеве: Руси ће ил победити ил умрети.

Јапански порази.

Из главног стана Окуовог стигла вест да је једно јапанско оделење, од пет батаљона и три батерије, нападнуто од дванаест руских батаљона и потучено, и притом је изгубило осам топова. Јапанци наводе како је томе криво сувише велико самопоуздање јапанско, који су у потеру за Русима пошли далеко источно од железнице.

Даље је стигла у Лондон вест из Петрограда, да су у среду две јапанске дивизије, једна на левом крилу а друга у центруму, потучене и по другој новијој вести, да је пало дванаест хиљада Јапанаца.

Нов јапански пораз.

Из Карбина јављају, да је станица Шако у руским рукама. Јапанци се бачени натраг Отправљен је један жељезнички воз да поседне станицу и да пругу разгледа. Упорно се подржава вест, да су пет дивизија јапанског десног крила потучене и да су многи Јапанци заробљени.

Одлучна битка на прагу.

Берлински извештаји веле, да Куропаткин појачава свој центрум, а Ојама исто тако. Одлучна битка може отпочети сваког тренутка.

Изјаловљен јапански план.

Лондонска штампа вели како Јапанцима и овом приликом није испало за руком, да доведу до одлучне битке и однесу одлучну победу. Руски поновни напад на јапански центрум спречио је Јапанце, да заобиђу руско крило и однесу одлучну победу.

Зашто Јапанци тако споро продиру.

У Лондону би силом јапанску победу, па кад већ то неиде, а они неће да признају пораз јапански, већ пронађоше зар узрок за што Јапанци тако споро продиру. А ево шта им бајаги јавља о том, њихов извештач који прати војску Окуову: Јапанци су запленили руске карте и са њима се уверили да су Руси организовали своје одступање, утврдивши и тачке, на којима ће се за време одступања, одупирати. То расветља спорост јапанског марша и неуспех при покушају, да Русима пресеку повратак, који се води ванредном вештином. Осим тога је и простор испресецан провалама, што јако отежава продирање.

Борба око Порт-Артура.

У Лондон је стигла из Чифуа ова вест од среде: Један јапански капетан, који је стигао од опсадне јапанске војске овамо, тврди, да јапански губитци у мртвима износе до сад око Порт-Артура више од педесет хиљада. Јапански војници јако страдају од хладноће. Главни јапански артиљеријски положај протеже се од Вучијег брда до Такушана и броји четир стотине топова. Ватра ове артиљерије тек ће тада бити по град судбоносна када буду ућуткане тврђаве које леже пред њиме. Вест да се балтичка флота кренула на бојиште принудила је Јапанце, да појачају своје напоре Довлаче појачања и продужавају жестоко бомбардовање, што сведочи, да ће доћи до поновног напада.

је у име омладине жарко и одушевљено говорио честити омладинац Евген (Ћиро) Сарделић, правник, а брат свима нам добро познатог патриоте и радише на просвјетном пољу дра Рудолфа Сарделића. Напокон је говорио пресједник »Чешке Бесједе« госп. Плачек полак чески, а полак руски. — Сва ова четири говора дубоко су дјеловала на публику и јако је потријесли, тронули, довели је до суза. — И ако бјеше народа преко 3000 душа, ипак се нико није чуо за време поменутих говора, те се и надаље свака ријеч могла разабрати.

Телеграма силу је стигло, а непрестано и стижу. Разна друштва и појединци прилажу у разне добротворне сврхе, особито »Српској Зори«.

У сав народ је ушла велика жалост за милим покојником. Антуну Фабрису, ријетком родољубу, узор-карактеру, ватреном патриоти, витешком прегаоцу, врлом радиши, књижевнику, рјечитом говорнику, врсном новинару, мученику, патнику — лака била родна груда земље, коју је свим жаром племените му душе љубио; лака му земља, а вјечну је успомену у народу стекао! Слава му, част и хвала!

Србињски.

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Срба икад и било!

Позив на претплату.

Од 1. октобра о. г. отварамо претплату на нову четврту четврт.

„Застава“ излази два пута дневно, а стаје као и до сад на три месеца 7 круна за све оне, који желе да им се „Застава“ дневно један пут поштом шаље. — За оне, који желе да им се лист шаље два пута дневно поштом, стаје 8 круна 75 потура.

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се два пута дневно шаље лист кући, 8 круна на три месеца.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају са најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, септембра 1904.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Писма из Источне Азије.

LVII.

Господине уредниче!

Дакле је и руска балтичка флота отиловила у Источну Азију. — Та је флота већ нанела грдне губитке и ако не Јапанцима, а оно њиховим пријатељима, Чивутима. Јер су се они с дана на дан кладили, да та флота неће ни како ни отиловити. И сад су изгубили, а ти су губитци врло велики.

Остао сам још ја, и то није рђаво, јер се љубитељи опклада могу сад бар кладити о то ме: хоћу ли и ја отићи у Источну Азију, или не. А да сам отишао, не би било више повода за опкладу. Оно што ради данас читав свет, то радим и ја. Читам сваки дан јапанске извештаје са бојишта, те према томе знам сваки дан све мање. Кад је почела велика битка на Јантају, доносили су јапански извештаји, да је погинуло и рањено 20, па 30, па 50, па 70 хиљада Руса и да су Руси изгубили 20, па 30, па 50, па 70 топова. На сваких хиљаду мртвих и рањених Руса, долазио је по један изгубљен руски топ.

А што се тиче Јапанаца, јављали су из њихове престонице, да су једног дана, на једном месту погинула 4 јапанска официра и рањено је 24. Као што видите, Јапанци рачунају официре, а војску су оставили да пребројавају Руси. О изгубљеним топовима, нису ни шта говорили, и они, који их познају, очекивали су сваки дан да јаве, како су јапански топови »добили младе« и да су ти млади здрави и весели.

Али кад прође десетак дана љуте борбе дође брзојав и Токија, да се тачно не може још јавити, колико је погинуло и рањено Руса, па ни Јапанаца, као што се не може још ништа тачно знати о изгубљеним топовима. Ако овако дуже устраје, јавиће Јапанци, да се не може тачно знати, где је била битка.

Зато ја више и не дајем много на извештаје из Јапана, него се држим наших Чивута У њих су последњих дана све дужи носеви. По тој дужини, може се лако израчунати, како стоје ствари у Источној Азији. Ти су носеви све дужи и све јаче отромбољени.

Још пре десетак дана купила су наша браћа Чивути прилоге, да пошљу брзојав Јапанском цару и да му честатају. После су купили прилоге, да пошљу Ојами, (главном заповеднику јапанске војске) златну сабљу... То је баш било оног дана, кад су Руси почели кундачити, а Јапанци прснуше као плева на ветру.

Онда сам ја ухватио једног мог комшију Чивутина и рекао му: »Брате лебн знате ли шта је ново?

— Шта?

— Ваши су у Пешти решили, да иду у Источну Азију и лично предаду златну сабљу Ојами. Из сваког места да оде по један и то — најстарији. А он је био баш најстарији, и од оног дана нисам га више видио, јер му још и данас греје мамика црепове.

Данас ме нађе његова мамика и каже:

— Ми нисмо ништа дали за сабљу; нас се та ствар ништа не тиче.

Из тога видите колико је сати на бојишту, јер тај народ има врло добар нос.

Јесам и остајем док не одем преко Будимпеште, Кашаве, Одерберга и Петрограда у Источну Азију,

Ваш верни извештач
из Источне Азије.

Вести из места и са стране.

Даће.

У корушком покрајинском сабору расправљан је предлог, да ли да се забране „даће“, или бар да власт поради, да се то ограничи, што је и примљено. Предлог је врло паметан са више разлога: на тај начин се врло лако шире заразне болести, ако је самртник умр'о од какве. — И оној родбини ни је баш пријатно, да се „спокој душе!“ изврсне у „спаси Бог!“ а што је — такође важно — поред целог трошка, који је био око самртника док је још боловао и око његове сахране, дође још и тај.

Ноблова награда.

Алфред Нобел, велики шведски хемичар (проналазач динамита), оставио је свој огромни иметак, да се приход од њега употреби за награде научењацима (филозофима), хемичарима и физичарима, лекарима и онима, који највише ураде да целим светом овлада мир. Од Словена су до сада били кандидати: руски цар Никола (као покретач идеје о миру. Лав Толстој и проф. женских болести у Прагу, Павлик. — Сада су кандидати талијански физичар Маркони, проналазач телеграфа без жица и истраживач заразних клица заразних болести, Немац, берлински професор Роберт Кох.

Подземна железница.

За товарне возове подићи ће се и у Чикагу подземна железница. Пруга ће бити дуга 30 миља, а ту железничку пругу гради телефонско друштво у Чикагу. Железничка пруга стоји 15 метара дубоко под Чикагом. То је с тога што варош Чикаго лежи на баровитом, ровитом земљишту. Доле у земљи озидана су и стоваришта, из којих се роба диже електричним дизаљкама у варош. На тој прузи ради 150 електричних локомотива са 3000 вагона.

Како се чува од сушице.

Од ове опаке болке, којја се тако нагло шири и лако преноси, треба се чувати у колико год човек може. У народу није бадава речено: Чувај се, па ће те и Бог чувати. За сад доносимо ове напомене:

1. Клица ове болести је у пљувачки оних људи, који су болесни од сушице. Пљувачка тих људи преноси највише болест и на друге.

2. Да би смо се од ове болести сачували, поучавајмо добрим примером људе, који кашљу, да не пљују на земљу, него у пљуваоницу.

3. Пљуваоница треба да је тако удешена, да се може добро испрати. Најбоље су пљуваонице чанчићи, који су калајисани, и у које се сипа вода.

4. Болесник треба да пљује у ту пљуваоницу, у воду, а ту воду треба сваки дан мењати, и упрљану воду најбоље је бацати у нужник.

5. Одело, јело, стан и своје тело треба чисто држати.

Кратке вести.

— У Београду је, општина одбору за подизање народне кујне за прехрану сиротиње, одредила је и поклонила земљиште на коме ће се подићи зграда (у близини фабрике монопола дувана).

— Из Београда се јавља, да се — по угледу на српски медицински и природњачки конгрес — ради на томе, да се сас ане скорим југословенски правнички конгрес.

— У Далмацији ће се одржати зборови, који ће захтевати да се смене са управе барон Хандел и да се случај с њим изнесе пред царевинско веће (аустријски државни сабор).

— По рачуну неких хрватских листова, новопечепи барони браћа Гутмани, платили су разних такса 1 милион и двеста хиљада круна!

— Пре неки дан је у Копенхагену (у Данској), умро славни лекар, професор Финзен, као жртва науке. Благодарни његови земљаци ће му подићи споменик и установити под његовим именом фонд на добротворне цељи.

— Прекјуче се навршило тридесет година, како је отворен загребачки универзитет.

— У Букурешту је умр'о Никола Јонеску, некадањи министар иностраних дела у Брећановом министарству.

— На краљевски престо у Саксонији сео је син краља Ђорђа, Фридрих Август. Сада се пронео глас да папа хоће да га измири са женом му Лујзом, која га је оставила и одбегла са васпитачем.

— У покрајинском сабору за Галицију, предложио је Стојаловски, да Чивути не могу бити самостални суци, и да се за чивутске путнике начине нарочита оделења на железницама. Ни један ни други предлог није примљен.

— Није истинита вест, да је у Србији избила министарска криза. За кризу нема никаква повода.

— Српска влада у Београду одлучила је, да са већ савршене југословенске изложбе слика, купи слике у вредности од 6000 динара, те да то буде почетак оснивању југословенске галерије слика.

Књижевни прикази.

„Дело“ за септембар изашло је са овим садржајем: „После сто година“, песма од Пијетра Косорића. Из „Карађорђа“, трагедија у 5 чинова од Пијетра Косорића. „Прве ласте“, сличица из прошлости, од Јанка М Веселиновића „Петар Јокић о догађајима и људима из првог устанка“, саопштио М. Вукићевић. „Како је погинуо Теодосије из Орашца?“ од Мил. Вукичевића. „Напомене о Србији од 1804.—1806.“ од Dombay а. Саопштио Драг. Костић. „Верочка“, од А. П. Чехова; превела Вера Богдановићева. „Хипотеза развића“, од Херберта Спенсера; превео с енглеског В. Р. „Руслан и Људмила“, од Пушкина. „Породица Полањецких“, роман Хенрика Сјенкијевића, превод Чед Петровића. Хроника: „Друштвена хроника“, од — а —. „Први конгрес лекара и природњака“. „Прва југословенска уметничка изложба“, од Надежде Петровићеве. Критика и библиографија: Dr. Franko Potočnjak: „Pogledi na klerikalizam u Hrvatskoj“. Za tisak priredio, predgovorom preopratio i izdao V. Korać. Budimpešta 1904. Jugoslovenska radnička tiskara „Budućnost“. Стр. VI+72; Cijena 1 кр. Реферат од Ђурђа Јеленића. Белешке: „Књижевност“. „Наука“. „Социјална хигијена“. „Разно“. „Вести“. „Новинарство“. Некролог“.

Брзојави „Застави“.

Стигли 8. октобра.

Посета краља Петра у Софији

Софија. Приликом своје посете, српски краљ остаће у Софији два дана.

Руско-јапански рат.

Чифу. Руски гарнизон у Порт-Артуру износи сада 5000.

Мукден. Велика битка код Шахо свршила се тако, да између обе војске стоји Шахо. Руски центар продире полако уз јаку пуцњаву топова.

Токио. Са бојишта нема ничег новог, осим мањих судара (Ти „мањи судари“ сигурно не стоје добро. Пр. ур. „Заст.“).

Демисија

Будимпешта. Министарски саветник Арпад Берцик шеф пресбирова захвалио је после 40-годишње службе.

Угарски сабор.

Будимпешта. У сабору је настављена расправа о привременом уговору с Италијом.

Сазив аустријског сабора.

Беч. Аустријски сабор сазван је за 4. (17.) новембар.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 20. октобра 1904 г. — Оригинални дневни извештај будимпештанске филијале Српске Банке — са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Посао у готовој роби:

Понуда и тражња слаба, млине се уздржавале од већег купа, ма да су цене у Америци чврсте. Код нас цене одржане и непромењене. Промет 26.000 мтц. Цена је ражи мирнија, јечму у зоби непромењена, кукурузу чврста. Отказано данас 5000 мтц. шенице и 1500 мтц. ражи.

Данас је продата шеница: Потиска 400 мтц. 81·5 по 10·82½; 200 мтц. 81·5 по 10·62½; 500 мтц. 81 по 10·80; — 200 мтц. 81 по 10·72½; — 300 мтц. 80·5 по 10·80; — 200 мтц. 80 по 10·80; — 100 мтц. 80·5 по 10·60; — 200 мтц. 80 по 10·65; — 100 мтц 80 по 10·65; — 100 мтц. 80 по 10·62½; 400 мтц. 80 по 10·52½; — 200 мтц. 80 по 10·65. — 10.65; — 200 мтц 79.5 по 10.65; — 100 мтц. 80.5 по 10·65; — 100 мтц. 80 по 10.70; — 100 мтц. 79·5 па 10.70; — 100 мтц. 79.5 по 10.65; — 500 мтц. 72.5 по 10.57½.

Из пештанске околине: 100 мтц. 80·3 по 10·70; 100 мтц. 79·7 по 10·70; 500 мтц. 80 по 10·62½; 100 мтц. 79·5 по 10·65; — 200 мтц. 79·5 по 10·60; 200 мтц. 79 по 10·55; — 200 мтц. 79 по 10·52½. Хартанска: 1640 мтц. 79 по 10·80. — Горња мађарска: 100 мтц 81 по 10.65; 200 мтц. 80 по 10.60.

Будимпештанска филијала Српске Банке. Оделење за робу. Budapest, IV., Váczi utcza 34. szám.

ПРВА СРПСКА МЉЕКАРСКА ЗАДРУГА
513 **У КОВАЧЕВЦУ** 18—25
п. п. Нова Градишка (Славонија)
продаје разне **мљекарске производе** само поузећем.

ВАЖНО за виноградаре и пољодјелце!

Најбоља врста умјетног ђубрета за ораницу **Superphosphat** цијена 100 кгр. 12 К. Најбоља врста умјетног ђубрета за **винограде Entleimtes-Knochenmehl,** цијена 100 кгр. 14 К.

За једно јутро оранице или винограда довољно је 180 кгр. Добива се са упутством за рабљење почевши од 100 кгр. код

Хермана Песинга,
937 6—12 **у Митровици.**

ЈЕФТИН НОВАЦ
УЗ ПОВОЉНУ ОТПЛАТУ КАПИТАЛА.

На земљишта у опште и варошке куће, интерес је само 4% и 4½% а одплата капитала је мала и то на 10 до 75 година.

Док уговор траје **банка** неможе дужнику зајам **отказати а дужник** може у свако доба по вољи га отказати и исплатити.

Ко жели такав зајам добити, нека ми допринесе или поштом пошаље:

За земљишта:

а) **нов грунтовни извадак и катастрални поседовни лист.**

За варошке куће:

б) **нов грунтовни извадак, сведоџбу о вредности и о томе, колико кирије доноси кућа.**

Ко већ има постојећи зајам са великим интересом, препоручујем сваком, да се код ове банке пренесе, а за такав преносе трошак је веома мален.

Сваки зајам спровађа се брзо и тачно а и врло јефтино.

На писмена питања дајем одмах тачан одговор, ако ми се пошаље поштанска марка од 10 пот., а ко може најбоље је да особно дође па да га опширно обавестим; **наш народ не треба да верује путујућим агентима које и непознаје, а још мање да им подписује шта** јер су многи преварени, него нека мени дође сваки, па ће добити тачно извешће и искреног савета даклем „свој своме“.

Ја сам у граду Земуну и његовој далекој околини спровео доста великих и малих зајмова на највеће задовољство странака. — Примам трговачке и у опште сваке врсте поравнања и нагоде вансудбене, које ми је до данас већином сретно за руком испало **да** најповољније брзо и без великог трошка, уредим. — Исто тако предузимам посредовања за женидбу и удадбу уз највећу дискрецију.

Ко дакле жели новаца са најјефтинијом каматом; ко треба посредовања за поравнања и нагоде; ко жели посредовања за женидбу и удадбу, нека се обрати на подписаног.

У осталом дајем у сваком погледу обавештаја (информације) за Земун и околину.

1036 1— С поштовањем

Ђорђе Ст. Петровић Рапавац,

Земун, главна улица бр. 7. преко од „Хотел Централа“.

ВЕЛИКА
ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
Ђорђа Ивковића
у Новом Саду,
дунавска улица, у својој кући

снабдевена са 8 машина, које креће гас-мотор, а уређена најновијим модерним и сецесије словима, украсима у шарама сваке врсте, израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо тачно и на највеће задовољство, а све по цени јевтиније него игде. 557 15—25

Моли за многобројне наручбине.

НЕКОЛИКО РЕЧИ
О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу за чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јакост уништили. **Сад је најпречe време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити,** који ће младиће о спољном животу добровољно, искрено и темељно поучити, неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем приобћити Али није доста, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специјалисти лечнику обратити, који о спољном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, **онда ће нестати тих тајних болести**

Таког узвишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, **бившег болничког лечника, специјалисте** (Budapest VII. Kerepesi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед досада чињеног и на толико хиљада болесника **са успехом изведеног начина лечења у целој монархији** једини, Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. **Палоци са његевим специјалним начином** лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне раде болести цеви за мокрење, бешике, живца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенција), златну жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. **За женске посебна чекаоница и посебан улаз** Ако ко ма из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо опширан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити) Након докончаног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специјалним лековима. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.

Наслов: др. Палоц **бивши болнички лечник, специјалиста** Budapest Kerepesi út 10. 893 7—

НАРОДНИ ДОМ
ХОТЕЛ БАЛКАН У ТРСТУ
Piazza della Caserma 2.
Новозидано са 60 модерно уређених соба.
Рестаурација бечка кујна. = Кафана. =
3 минута од станице јужне жељезнице и близу поште.
Електрично осветлење. Лајфт. За хотелске госте засебна рестаурација у I. спрату.
Састанак странаца. 1010 4—10 Фр. Долничар, хотељијер.

КУШАКОВИЋА КАЛОДАНТ-ГЛИЦЕРИН КРЕМ
за зубе

савршенство је у зубном лекарству, зуби постају блештећи бели — отклања непријатан задах из уста, очвршћава десни и одклања зубобољу. Испитан је и препоручен **лекарским саветом у Београду,** и награђен на великој Енглеској изложби у Лондону и Грчкој изложби у Атини

Продаје се свуда

по 50 потура

комад, продавци имају 30% чисте зараде.

Главно стовариште за Аустро-угарску, Босну и Херцеговину, Хрватску и Славонију код г.г.

Браће М. Поповића,
у Новом Саду,

Александра Мудрока
у Митровици.

КУШАКОВИЋА, апотека код св. Ђорђа, Врања (Србија). 1027 2—

Најефтинији
и
НАЈБОЉИ ИЗБОР ЗА КУПОВАЊЕ
(јефтиније него игде),
а најсолидније робе.

Највећи и најбољи избор за куповање свих српско православних **црквених утвари, разних одежда, неба, литија, барјака, полијелеја, крстова, путира, кадионица. пјетохљебница, ћивота, рипида, целиваћих икона на лиму рађене руске израде.**

Израђујем најјефтиније, јефтиније него игде, иконостасе и Христове гробове.

На захтевање шаљем обавештаје различите мустре, цртеже, прорачуне о свом трошку, без да је дотични обавезан да трговину учини. А да заиста најјефтиније поверене ми послове обављам, служе ми за доказ многе изјаве и признања које сам од мојих цењ. муштерија добио и од којих сам већ неке и на јавност изнео.

Највећи избор добрих и јефтиних, јефтинијих нег игде, **шиваћих машина** из првих у најбољих светских фабрика као Кајзер, Грицнер, Моравиа, Бечки Спигер итд. итд. добрих од **54** круне па на више, а за сваву од мене купљену машину **јамчим 10 година.**

Стојим у вези са најбољим и најприпознатијим фабрикама **бицикла,** те стога и најтоплије препоручујем моје бицикле од којих имам све могуће фабрикате а јефтиније нег игде.

Најјефтинији избор столског прибора од Кина сребра и **13 лоти чистог сребра,** в**иљушака, ножева, кашика, ауфсаца, кутија за шећер,** дуванара штапова, тако исто **златних тула, сребрних и лаких сатова** као и свих могућих зидних сатова, **будилника** итд. који су тачно регулисани и за које дајем двогодишњу гаранцију.

Обраћам највећу пажњу на мој лепи и велики избор од чистог **14 каратног злата, ланаца, за женске и мушке, дијамантског и брилијантског прстења златних минђуша са брилијантима, коралом, бисером, safиром, смарагдом итд.**

Велики избор св Икона по правом српском православном типу, **слика, лампи, огледала, виолина, жица за виолине, тамбура, флаута, окарина, хармоника, албума за фотографије, оптичких ствари** као цвикера итд. итд.

Обраћајући пажњу на моје огромно стовариште молим цењено грађанство да се у случају потребе на мене као почетника обратити изволи где ће у сваком погледу на најподпуније задовољство а

● јефтиније него игде, ●

послужен бити.

Јесам с одличним поштовањем

Мита Перинац,
979 3—6 **Панчево.**

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Плава камена и Dupuy-јеве фарбе (Samenbeize) за жито.
Најфинија зејтина, пиринча, јефтине кафе, ситна и крупна грожђа, бираних бадема и лешњика.
Минхенско шпатен пиво у флашама.
Највећи избор минералне свеже воде.
Разне сорти сирева. Фришких сардина и других разних риба.

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА
Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД
Основана 1866. Главна улица бр. 27
Телефон бр 76.

Грчка лековита вина:
Mavrodaphue, Cypro, Achaier, Malvasier.
Сваки дан свежа путера за тој, са спахилука надвојводе Албрехта.
Најбоље врсте вина бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени.

1067 43—

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду